

Nr 7

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

Genom en den 12 november 1954 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 12, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 3 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

Härigenom förordnas, att 3 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Såsom militära — — — — — denna lag:

1. mål om ansvar för sådant — — — 27 kap.;	
2. mål om ansvar för annat — — — tillhörande krigsmakten;	
3. mål om ansvar i andra fall för brott varigenom krigsman åsidosatt sin tjänsteplikt; samt	3. mål om ansvar i andra fall för brott varigenom krigsman åsidosatt sin tjänsteplikt, dock ej mål om förseelse som avses i 36—39 §§ värnpliktslagen; samt
4. mål om ansvar för brott — — — sin tjänsteplikt.	
- Vad i — — — — — militärt mål.

Såsom militärt brottmål anses icke mål som enligt vad särskilt är stadgat skall upptagas av annan civil myndighet än domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I 36—39 §§ värnpliktslagen den 30 december 1941 upptages bestämmelser om ansvar för vissa förseelser av värnpliktiga. Sålunda meddelas stadganden om ansvarspåföljd, i 36 § för underlåtenhet att inställa sig vid inskrivningsförrättning och vissa andra försummelser med avseende å sådan förrättning, i 37 § för underlåtenhet att vidtaga vissa åtgärder i anledning av adressförändring, i 38 § för underlåtenhet att avhämta rekommenderad postförsändelse från militär myndighet samt vissa andra försummelser med avseende å sådan försändelse samt i 39 § första stycket för underlåtenhet att på anfordran lämna upplysningar rörande personliga förhållanden av militärt intresse. Ansvarspåföljden har i samtliga fall bestämts till böter till visst belopp eller till dagsböter. I 39 § andra stycket stadgas vidare att i anledning av försummelse som i nämnda paragraf åsyftas den försumlige må av länsstyrelsen vid vite tillhållas att fullgöra sin skyldighet.

Enligt den intill den 1 februari 1954 gällande lydelsen av värnpliktslagen ankom det jämlikt 43 § på länsstyrelse att pröva fråga om ansvar enligt 36, 37 och 39 §§, medan jämlikt 44 § allmän domstol hade att upptaga mål om ansvar enligt 38 § samt om utdömande av försuttet vite enligt 39 § andra stycket. I anslutning härtill må nämnas, att enligt 26 kap. 21 § andra stycket strafflagen värnpliktig även under tid då tjänstgöringsskyldighet ej föreligger är att anse såsom krigsman såvitt avser fullgörandet av honom åliggande anmälningsskyldighet eller annan särskild tjänsteplikt. Enligt militära rättegångslagen den 30 juni 1948 gäller, att med krigsman i nämnda lag avses den som är underkastad ansvar såsom krigsman enligt bl. a. 26 kap. 21 § strafflagen samt att såsom militärt brottmål enligt militära rättegångslagen skall anses, utom vissa angivna grupper av mål, mål om ansvar för brott varigenom krigsman åsidosatt sin tjänsteplikt. Militära rättegångslagen innehåller vidare i 3 § sista stycket att mål som enligt vad särskilt är stadgat skall upptagas av annan civil myndighet än domstol icke skall anses såsom militärt brottmål.

Ändring i de nu återgivna reglerna vidtogs genom lag den 30 december 1953 om ändring i värnpliktslagen, vilken trädde i kraft den 1 februari 1954. Genom denna lagändring upphävdes nämligen 43 och 44 §§ varjämte i 39 § infördes ett nytt tredje stycke, vari stadgas att mål om utdömande av försuttet vite skall anhängiggöras vid allmän domstol. Då i samband med denna lagändring jämkning ej vidtogs vare sig i strafflagen eller militära rättegångslagen, lärer numera mål rörande samtliga de förseelser som avses i 36—39 §§ värnpliktslagen vara att anse som militära brottmål.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 juni 1954 har *militieombudsmannen* på anförda skäl förordat, dels att i 3 § militära rättegångslagen — i stället för det nu upptagna stadgandet i lagrummets sista stycke — infördes ett tilllägg av innebörd att såsom militärt brottmål icke skulle anses mål som enligt vad särskilt vore stadgat skulle handläggas i annan än för sådana mål föreskriven ordning och dels att i värnpliktslagen upptoges särskild föreskrift därom att mål angående förseelser, som avsåges i 36—39 §§ sistnämnda lag, skulle handläggas i den för brottmål i allmänhet gällande ordningen.

Över militieombudsmannens framställning har efter remiss *yttrande* avgivits av överbefälhavaren efter hörande av bl. a. chefen för armén.

I de avgivna remissyttrandena har militieombudsmannens förslag i princip tillstyrkts. Mot den av militieombudsmannen föreslagna utformningen av lagändringen har dock av *chefen för armén* invänts, att det materiella stadgandet i ämnet ej komme att inflyta i militära rättegångslagen utan i en speciallag. En sådan ordning kunde vålla svårigheter vid den praktiska tillämpningen, i all synnerhet om samma teknik framdeles komme att tillämpas beträffande förseelser mot andra specialbestämmelser. Det syntes därför måhända lämpligare att ersätta det nuvarande sista stycket i 3 § militära rättegångslagen med en uttrycklig regel av innehåll, att såsom militärt brottmål icke skulle anses mål om förseelse mot 36—39 §§ värnpliktslagen.

Vid remissen till lagrådet har *t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell*, anfört följande:

Förfarandet i militära mål har i första hand utformats med tanke på de brott och förseelser, som begås under tjänstgöring vid krigsmakten. Nu ifrågavarande förseelser — underlåtenhet att iakttaga inställelse vid inskrivningsförrättning och att göra anmälan om adressförändring m. fl. liknande försummelse — hänför sig icke till den värnpliktiges tjänstgöring. I allmänhet är de begångna i den ort, där den värnpliktige har sitt hemvist eller där han mera varaktigt uppehåller sig. Med hänsyn till dessa omständigheter är det för militära mål gällande förfarandet mindre väl lämpat för ifrågavarande mål. Intill helt nyligen har också ankommit på länsstyrelse att pröva fråga om ansvar enligt 36, 37 och 39 §§ värnpliktslagen. Och beträffande mål om ansvar enligt 38 § samma lag synes i praxis trots lagens ordalydelse den ordningen ha uppkommit, att de handlägges som brottmål i allmänhet. Härtill kommer att enighet föreligger därom att genom att hänföra ifrågavarande mål till brottmål i allmänhet uppnås praktiska fördelar ur arbetssynpunkt utan att därigenom olägenhet i annat hänseende är att befara. Jag ansluter mig alltså i princip till militieombudsmannens förslag, vilket också tillstyrkts i remissyttrandena. Erforderlig författningsändring synes lämpligen kunna utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för armén föreslagit. Lagändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1955.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 12, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 februari 1955

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Per Olofsson, Lode-
nius, fru Gärde Widemar, herr Franzén, fru Wallentheim och herr Ollén;

från andra kammaren: herrar Lindberg, Landgren, Hedqvist, fröken
Liljedahl, herrar Östlund, Ekström, Larsson i Stockholm och Larsson i
Luttra.